

Magyarország küzd a gyerekszegénység és a romák kirekesztése ellen a hátrányos helyzetű régiókban¹

Magyarország "Legyen jobb a gyerekeknek" Nemzeti Stratégiáját és a kapcsolódó szécsényi kistérségi programot magasra értékelték azok az EU-s értékelő szakértők („peer reviewers”), akik 2010. május 27- 28-án Budapesten találkoztak. Úgy vélték, a program jele annak, hogy a szegénység generációk közötti újratermelődése megszakítható még a leghátrányosabb helyzetű régiókban is.

Az országban minden ötödik gyerek olyan családban él, amelynek jövedelme nem éri el a medián jövedelem 60 százalékát. A 2006-ban indult Stratégia átfogó céljai a következők:

- Jelentősen csökkenteni a gyerekek és családjuk szegénységi arányát, valamint javítani a gyerekek továbbtanulási esélyeit, és ezáltal életkilátásaikat;
- felszámolni a gyermeki kirekesztés szélsőséges formáit, a szegregációt;
- átalakítani azokat a meglévő mechanizmusokat és intézményeket, amelyek hozzájárulnak a szegénység és társadalmi kirekesztés újratermelődéséhez.

A Stratégia egy hosszú távú, legalább egy generációra (2007-2032) tervezett program fő irányvonalait tartalmazza.

Az elsődleges célcsoportba tartoznak a romák és a hátrányos helyzetű településeken, régiókban élők. Az 1990-es évek közepe óta a szegénység egyre inkább a városok marginalizált peremrészeire, és még inkább a falvakra tolódott át. Mára a szegény gyerekek 66 százaléka olyan falvakban, kistelepüléseken él, ahol nincs lehetőségük versenyképes iskolai végzettséget, piacképes szakképzettséget szerezni. Az ezekben a térségekben felnövekvő fiatalok többségének kicsi az esélye arra, hogy rendszeres, jól fizető munkát találjon. Mintegy 20-25 százalékuk a társadalom számára "elvész" – ezeket a hátrányokat örökítik át saját gyerekeikre.

A szegénység és kirekesztés újratermelődésének megszakítására tett kísérletként a Nemzeti Stratégia egyik első lépése volt egy alkalmazási kísérlet („pilot-program”) elindítása a Szécsényi kistérségben, amely az ország leghátrányosabb helyzetű kistérségeinek egyike. (lásd a keretes szöveget)

Az akciókutatást megtestesítő Szécsényi Gyerekesély Program már számottevő sikert ért el; a közelmúltban további 11 kistérségbe is átvitték a programot. Ennek fő elemei:

- Korai képességgondozás, elsősorban a "Biztos Kezdet" Gyerekházak létrehozásán keresztül;
- Iskolai integráció, a közoktatás fejlesztése;
- Az iskolából lemorzsolódó fiatalok segítése egyéni fejlesztési tervekkel, ifjúsági klubokkal és programokkal;
- Egyéni és közösségi szociális munka teleszerű lakókörnyezetben;

---

¹ Eredeti szöveg: Newsletter of the Peer Review in Social Protection and Social Inclusion and Assessment in Social Inclusion. Newsletter 3., 2010. 09.09
<http://www.peer-review-social-inclusion.eu/newsletter/2010/newsletter-3-2010-en>

- Szülők munkavállalási esélyeinek javítása, elsősorban szociális szövetkezeten keresztül, valamint a gyerekek napközbeni ellátásának fejlesztésével;
- Lakáskörülmények javítása.

Európai uniós támogatással 2010-ben öt, 2011-ben további hat leghátrányosabb helyzetű kistérségben indulhat el a program.

Gyerekházak és társadalmi befogadás Szécsényben [keretes szöveg]

A rurális Szécsényi kistérség, 13 településével (főként aprófalvak és zsáktelepülések) és 20 ezer lakosával távol van a modern Európa képétől.

A rendszerváltás után a helyi mezőgazdaság és ipar összeomlott, a szomszédos városok nagyvállalatai bezártak, ami a kistérség helyzetének jelentős romlásához vezetett. 2005-re már Magyarország 42 leghátrányosabb helyzetű kistérsége közé tartozott.

A szegénységi arány az országos átlag kétszerese, a munkanélküliségi ráta jelenleg 26,5 százalék, az úthálózat befejezetlen, a lakások rossz állapotban vannak, a felnőtt népesség iskolai végzettségi szintje jóval alatta marad az országos átlagnak.

Nem véletlen tehát, hogy Szécsényt választották a „Gyerekesély” program alkalmazási kísérletének helyszínéül. Ennek célja a gyermekszegénység csökkentése a közoktatás fejlesztésén, a gyerekek táplálkozásának és egészségi állapotának, a lakáskörülmények, valamint a szülők foglalkoztatási lehetőségeinek javításán keresztül. A program kulcseleme a helyiek számára – származástól függetlenül – elérhető szociális és gyerekjóléti szolgáltatások fejlesztése.

Bár az erős szegregáció és a kormányzati esélyegyenlőségi intézkedésekkel szembeni ellenállás megnehezíti a szécsényi program végrehajtását, a demokratikus és részvételre alapozó megközelítésnek, valamint a településekkel való szoros együttműködésnek vannak már kezdeti sikerei.

Az európai uniós támogatással létrehozott "Biztos Kezdet" gyerekházak hálózata az öt év alatti gyerekek és szülei számára jelent segítséget. Ahogy az EU-s szakértők meggyőződhetnek róla májusban, a gyerekházak aktívan dolgoznak a készségfejlesztés, a kisgyerekkori tanulási lehetőségek és egészséges gyerekkor elősegítése terén. Továbbá életvezetési tanácsadást nyújtanak a családok és a közösség számára, valamint számítógép és internet hozzáférést biztosítanak a szülők álláskeresésének segítése érdekében.

A program kezdete után három évvel az EU-s szakértők az egyik gyerekházban szemtanúi lehettek annak, amint a fiatalok büszkén és izgatottan megkapják érettségi bizonyítványukat. Egy szomszédos faluban a gyerekek egy ifjúsági vezető irányítása alatt éneklést gyakoroltak. Kevés a szegénységre utaló közvetlen jel. „Ez a bizonyítéka annak, amit itt sikerült elérni”, mondta egy magyar szakértő a látogatóknak. „Pár éve ezek a fiatalok nem viseltek volna tiszta fehér inget, és semmi sem tette volna őket boldoggá. És a gyerekek sem látszottak volna jól tápláltnak.”

Mindezek ellenére sok a hátralévő munka. „Gondoljanak arra is, ami nem látható”, tette hozzá a szakértő. „A családok többsége egyszobás lakásban él, 5-8 ember osztozik egy szobán. Általában sem WC, sem fürdőszoba nincs a lakásokban.”